

Marin Mălaicu-Hondrari

CLANDESTIN

Marin Mălaicu-Hondrari

Clandestin

roman

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Carmen Eberhat

Design și ilustrație copertă:
Andrei Gamarț

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Gabriela Anghel

Corectură:
Irina Botezatu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MĂLAICU HONDRARI, MARIN

Clandestin : roman / Marin Mălaicu-Hondrari. - București : Editura Trei, 2024

ISBN 978-606-40-2424-4

821.135.1

Copyright © Editura Trei, 2024
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-2424-4

I

*Ne-au zis să schilodim și să omorâm,
că nu o să ni se întâmple nimic, și-am
schilodit, și-am omorât, și nu ni s-a
întâmplat nimic.*

Grigore Conon,
miner din Băile Sângeorzului

Luă ibricul de pe sobă, turnă cafeaua în termos și adaugă trei picături de rom Bumbu, sticla neagră. Aruncă în rucsac o carte și un sandvici, verifică briceagul și chibriturile din buzunarul exterior, vârî și termosul în el și-și puse rucsacul în spate. Prinse sub braț izolirul făcut sul, își atârână la gât binoclul, dar apoi și-l scoase și îl puse la loc, în cui. Se întoarse din prag, umplu soba cu lemne, își luă ochelarii de soare și mănușile și ieși afară. Se trezise târziu, zăpada era orbitoare. Merse în spatele casei, scoase scara din șopron, o rezemă de streășină și urcă. În ultimul timp ninsese mult, mergea pe acoperiș ca pe un drum troienit. Ajunse în vârful acoperișului în două ape și trecu pe partea cealaltă. Coborî doi pași, desfăcu izolirul, îl întinse pe zăpadă, se așeză pe el, își dădu jos rucsacul și-l puse lângă ea. Își scoase ochelarii de soare și mănușile și se frecă la ochi. Se uită în jur la pustietatea de garduri înghețate, de pâlcuri de copaci golași, de clăi de fân ca niște mormane de paiete, la cele trei case răsfirate pe dealul abrupt, dincolo de valea mută, cu pădurea stând să se prăvălească peste ele. Era liniște cât vedea cu ochii, ca în casa unui om pe moarte.

Își înfipse mai adânc cizmele în zăpadă și-și trase rochia de lână peste genunchi. Scoase cartea din rucsac, luă o înghițitură de cafea, își puse ochelarii de soare și mănușile și începu să citească. Un gând nu-i dădea pace.

Șuvițe din părul castaniu îi ieșiseră de sub glugă și îi cădeau pe pagină. Căută în buzunarele paltonului, scoase o moață și-și prinse părul în coadă de cal, apoi își trase la loc gluga pe cap. O teamă difuză o împiedica să dea pagina. Simțea cum se afundă tot mai adânc în culcușul de zăpadă. Se uită la Toyota FJ Cruiser cu lanțurile montate pe roți, înțepenită pe tăpșanul vast din fața casei. Făcuse ceva greșit. Își coborî privirea pe pagină, apoi și-o mută la via chircită unde cu o seară înainte aruncase măruntaiele porcului. Și atunci văzu urmele. Erau de patruped, poate de oaie, de capră, de câine, de mistreț, nu știa, dar sigur nu de urs. Porneau de la vie, treceau prin fața casei, pe lângă masa pe care tranșase porcul și fusese prea obosită ca să o mai care în șură, nici măcar nu o spălase, și se opreau lângă pata neagră ca un dinte stricat, lăsată de paie cu care pârjolise porcul. Dincolo de locul focului, pe paie care-i prisosiseră, culcat pe burtă și sprijinit pe labele din față, stătea un lup. Știu imediat, înainte de a-și scoate ochelarii, că e un lup, după privirea lui serioasă și neclintirea de care a dat dovadă când s-a văzut descoperit. Doar când ea a sărit în picioare, lupul a tresărit, a mârâit scurt, și-a înălțat capul, a ciulit urechile și și-a scos pieptul în față. Era o mândrețe de lup, dar o putea sfâșia într-o clipă.

Trecu de cealaltă parte a acoperișului și, din două salturi, ajunse aproape de streșină. O parte din zăpadă căzu de pe casă, dezvelind șindrilele umede. „Frățior, de ce n-ai făcut tu o intrare și prin spatele casei?” Începu să tragă scara pe acoperiș, dar îi veni o altă idee. Împinse scara și o lăsă să cadă între șopron și casă, apoi se întoarse la izolar. Soarele îi încălzea fața și genunchii. Lupul era tot acolo. Se ridică o clipă, mârâi o dată, apoi își reluă poziția.

De când se lăsase iarna, la niciuna dintre case nu văzuse fum; de ce ar fi altfel astăzi? Luă cartea, o deschise la întâmplare și începu să citească cu glas tare pentru lup. Citi câteva pagini, începu să răgușească, aerul era rece, nu fusese o idee bună. Lupul nu părea impresionat, stătea cu ochii pe ea. Își strânse părul mai tare în coadă, scoase briceagul din buzunarul rucsacului și mai luă o gură de cafea. Își dădu jos paltonul, îl lăsă împăturit pe izolir, așază peste el ochelarii de soare, luă briceagul și se cocoță din nou pe muchia acoperișului. Acum lupul o privea mai curios, ca o pisică răbdătoare cu porniri ucigașe. Trecu pe partea cealaltă a acoperișului. Atentă să nu-i lunece picioarele, coborî până la locul unde zăpada căzuse de pe casă. Din șindrile ieșeau aburi ca din nările lupului. Începu să scoată cu briceagul cuiele din șindrilele care scoteau un scârțâit ca de pe altă lume când le prindea de un capăt și le trăgea forțat în sus. Pe măsură ce le scotea, simțea miros de fum. S-a uitat în spatele casei și a văzut că lupul stătea acum lângă scara înfundată în zăpadă. Aruncă spre el cu o șindrilă, apoi cu încă una. Lupul mârâi, dar nu se mișcă din loc. Celelalte șindrile le aruncă în pod, pe măsură ce le scoase. Făcu în acoperiș o gaură suficient de largă încât să se strecoare prin ea. Se îndreptă de spate și privi spre livada de meri și pruni scheletici, la pietrele de mormânt ale bunicilor ei. Morminte astupate de zăpadă, bunicii ei astupați pe vecie.

Trecu pe cealaltă parte a acoperișului, vâri lucrurile în rucsac și, în timp ce făcea sul izolirul, observă cum lupul își reia locul pe grămada de paie. Aruncă în pod rucsacul, paltonul și izolirul, apoi se strecură și ea. Ținându-se de șipci, își balansă trupul ca o gimnastă la paralele, își luă avânt și săltă în gol, se prinse o clipă de

un căprior, apoi ateriză în picioare, pe palton. Seara trecută blocase drumul fumului prin coș și podul era plin de fum. Își luă repede lucrurile, ținându-se de nas, și se îndreptă spre ieșire. O usturau ochii. Pe doi căpriori, hălci de carne și șiraguri de cârnați atârnavă la afumat.

Sări din pod în șură, pe un balot de paie. Din șură, intră în grajdul acum gol, dar care mai păstra mirosul porcului tăiat în ajun, apoi trecu prin tinda cu lut pe jos și intră în singura cameră a casei. Focul mocnea, uitase să pună lemne la uscat. Cu paltonul pe braț, privi pe rând pe toate ferestrele casei. Lupul dispăruse. Din streșini picura ca dintr-un robinet stricat.

Își scoase cizmele și se întinse pe pat. Înainte de a adormi, stătu cu ochii îndelung pe un calendar prins pe ușă. Era vechi de patru ani, dar nu conta.

Se trezi buimacă, se ridică într-un cot și privi cu dușmănie în jur. Visase ceva cumplit, nu-și amintea ce, dar fusese oribil. Își simțea gura arsă și i se făcuse frig. Se dădu jos din pat, își trase cizmele cu un oftat exagerat și merse la găleata cu apă. Luă cana din cui, ridică doar pe jumătate capacul de lemn și scufundă cana în apă. Bău câteva guri pe nerăsuflăte, apoi turnă înapoi în găleată apa rămasă în cană și lăsă capacul să cadă cu zgomot; ca o surdă, ar fi zis maică-sa.

Se făcu proastă în gând pentru că adormise cu rochia de lână pe ea și umpluse așternutul de scame. Soba era rece. Luă vâtraiul și scormoni printre tăciuni, răscoli cenușa și reuși să adune câteva boabe de jar. Își puse pe cap o căciuliță cu doi ciucuri care-i ajungeau până la șani, își trecu un fular pe după gât și ieși în pridvor. Soarele căzuse după deal, înserarea turna un albastru

palid în jur, întuneca pădurea îndepărtată. Lăsă deschisă portița pridvorului, dădu ocol casei urmând cărarea prin zăpada bătătorită. Văzu cele două șindrile și își aminti de lup. Se uită peste umăr, intră repede în șopron și trase ușa după ea. Prin pereții de scânduri groase, negeluite, viscolul aruncase în șopron câțiva pumni de zăpadă, o pulbere fină sclipind în semiîntuneric, depusă printre unelte și pe lemne. Luă toporul și făcu surcele dintr-o bucată de scândură. Înainte de a ieși, ascultă atentă, abia apoi deschise ușa șopronului. Nu auzea nimic dincolo de respirația ei. Se obișnuise să-i iasă aburi pe gură. Luă surcelele și toporul, închise ușa șopronului cu zăvorul de lemn și se întoarse în casă. Izbi cu picioarele în lutul din tindă ca să-și scuture zăpada de pe cizme, intră în cameră, înfipse toporul în scăunelul de lemn, aruncă surcelele în sobă și ațâță focul. Nu îi era foame. Nu îi era foame deloc. Ar fi putut să nu mai mănânce. Să nu mai mănânce niciodată. Să dispară toată mâncarea de pe pământ. Și atunci să vezi.

Lampa atârna prinsă cu un cârlig de grinda din mijloc a tavanului. Verifică nivelul petrolului, o aprinse și reglă de la roțiță flacăra. Scoase cartea din rucsac, se descălță, sări în pat și se rezemă de peretele pe care-l simțea rece și prin perna de la spate. Tot cu rochia de lână. Nu se învăța minte. Ba nu, ba nu, doar că rochia aia îi plăcea la nebunie, o purta zilnic de vreo trei săptămâni. Luă cartea, își trase plapuma până sub bărbie și începu să citească. Încă avea ochi buni. De la cine să-i fi moștenit? De la maică-sa? Nu-i vine a crede, cam mijeaa ochii ca să vadă prețurile. De la tatăl ei? N-avea cum să știe, murise de tânăr, fără nicio boală, se prăbușise muntele peste el, ăsta era blestemul minerilor. Dacă scăpai viu

de sub pământ, făceai silicoză. Nimeni nu era sănătos, doar unii dintre morți.

Făcu o pauză de la citit ca să pună lemne la uscat în ler și pe marginile sobei. De când se mutase la casa din deal, cum îi ziceau ea și Roland, citise enorm, cam o carte la două zile și văzuse o grămadă de filme, vreo două sute. În tindă ținea o găleată de tablă în care deșertase mulțimea de stickuri de memorie pline cu filme. Alegea un stick, se uita la toate filmele de pe el, apoi îl însemna cu un V de la văzut. Tot în tindă ținea și găleata în care își făcea nevoile peste noapte și de câteva ori era să încurce gălețile.

Nu mai știa aproape nimic din filmele văzute compulsiv, în schimb din cărți, da. Și mai știa că în luna mai făcuse un coș de răchită, ea singură, cu mâinile ei. Împletise mlădițele, îl întărise cu sârmă.

După ce termină cartea, luă lemnele din ler și de pe sobă și le puse în coșul de răchită. Aruncă un butuc în sobă, stinse lampa, se dezbracă și se vâri sub plapumă. Prin crăpăturile plitei de la sobă, focul arunca lumini tremurătoare pe tavanul jos, pe grinzile afumate, pe pereții reci.

Se trezi în toiul nopții, soba era plină de jar. Se îmbracă pe întuneric, luă de pe policioară lanterna și cheia de la mașină. Încotoșmănată, trecu în tindă, scotoci prin găleata cu stickuri, alese unul fără V, descuie ușa de la intrare și ieși în pridvor. Mătură tăpșanul cu raza lanternei. Nimic, nicio vietate, niciun sunet. Stelele înmărmuriseră pe cerul bocnă, luna era nemișcată și palidă. Coborî din pridvor și merse la mașină însoțită de vaierele zăpezii. Deblocă portierele, urcă la volan și porni motorul. Apăsă accelerația de câteva ori, chiar dacă mașina

pornise la prima cheie. Se temea să nu rămână fără baterie. Cuplă stickul la sistem, alege un film, trecu pe bancheta din spate, coborî monitorul din plafonul mașinii și se uită la film. Lăsă motorul să meargă douăzeci și trei de minute. De când se lăsase gerul, făcea asta tot la două nopți. Se lăfăia pe bancheta din spate și simțea cum frigul din mașină scădea treptat. În primele nopți gândul îi fugise scurt la poluare, reminiscențe de impostură corporatistă, dar îi trecuse repede.

Înainte de a opri motorul, aprinse scurt faza lungă și frasinii care mărgineau drumeagul aflat la vreo două sute de metri își arătară trunchiurile negre, arse de ger, cu crengile înțepând întunericul, complet lipsite de frunze, încremenite în adorație.

Bucata de film pe care o văzuse o supărase foarte tare. Intră în tindă, luă găleata în care-și făcea nevoile, se duse în vie fără să-i mai pese de nimic și o goli dintr-o mișcare. „Caca și pișu, pizda mă-sii de viață.“ Nu era pentru prima dată când vorbea cu voce tare, doar că de data asta i se păru de neînțeles. Lovi cu cizmele în zăpadă, spulberând-o peste dejecțiile ei, ca o cățea iernatică, turbată, de la capătul lumii. Spălă cu zăpadă găleata, se întoarse în casă tremurând, încuie toate ușile, umblând numai pe întuneric și clănțănind din dinți, apoi deschise toate ferestrele camerei, ca să năvălească frigul, să-i înghețe sufletul.

Se trezi înainte de prânz, luă mătura din nuiiele pe care o folosea de obicei la tindă și la pridvor și mătură zăpada de pe mașină. Porni motorul ca să se dezghețe parbrizul. Puse mătura la loc sub lavița de pe pridvor, verifică toate ușile, urcă la volan și coborî tâpșanul în

a doua, opri la parul care ținea loc de barieră, coborî din mașină, luă parul din furcile de lemn și-l aruncă în zăpadă. Lanțurile de la roți scrâșniră când trecu peste par. Nu se sinchisi să-l pună la loc. Intră pe drumeagul care ducea la drumul comunal. Zăpada mai acoperise din hârtoape. Coborî Valea Zarțului, intră prin Colnice, trecu de După Borcut, iar când văzu primele case din Băile Sângeorzului opri mașina, scoase lanțurile de la roți și intră pe drumul asfaltat. Conduse până în spatele gării abandonate și se uită din mașină la ceea ce fusese cândva grădina din spatele casei lor. Nu mai semăna cu nimic din ce știa ea. Întoarse mașina, coborî strada Gării, de pe care pavajul fusese îndepărtat și înlocuit cu un covor de asfalt arid, și coti pe strada Republicii. În niciun caz stânga, nu la numărul 77. Nici cu ochii închiși. Rula încet printre troienele de la marginea trotuarelor, se uita curioasă la fețele oamenilor, oricare îi putea fi rudă, avea o mulțime de veri și verișoare și din câte știa încă mai trăiau niște unchi și mătuși, dar nu recunoștea pe nimeni. Trecu de casa care cândva fusese a ultimilor evrei din Băile Sângeorzului, Marcu și Rifca sau Rivca, nu știuse niciodată cu exactitate, care nu plecaseră în Israel oricât insistaseră copiii lor mutați acolo. Când era cald afară se așezau pe banca din fața porții. Nu i-a auzit niciodată vorbind între ei. Stăteau unul lângă altul și se uitau după oameni. Uneori îi dădeau dulciuri. Se oprea în dreptul lor și zicea „bună ziua“, apoi se uita de-a lungul străzii. Rifca, scundă și grasă, aproape oarbă, se apleca uneori în față și zicea: „Tu ești, Iustină?“ „Da, tanti Rifca.“ „Nu l-am mai văzut de mult pe taică-tu.“ „Nu-i tatăl meu.“ „Așa-i, așa-i“, zicea Rifca oftând și scoțând din buzunar ba o napolitană, ba o bomboană cu lapte. „Tat-tu bun a murit

de mult, săracul.“ „Nu așa de demult.“ „Ai crescut“, zicea opintindu-se să se ridice și-i puneă o mână pe umăr. „Dar mă-ta ce face?“ „Îi la deal“, zicea Iustina, sau „Îi la magazin“, tot mai nerăbdătoare să primească ceva dulce și s-o șteargă de acolo. Marcu era ceva mai înalt, la fel de gras, cu o chelie plină de pistrui. Purta mereu un șorț de piele, de parcă ar fi fost cizmar. El i-a vorbit o singură dată. „De acum ești mare, înțelegi, mă-ta îi femeie bună, dar nu mai bine se mărita cu Aaron al nostru? Tare m-a supărat. Și ce că-l cheamă Aaron și are părul mai roșu? Îi mai bine c-o rămas văduvă de două ori?“ Marcu și Rifca muriseră la puțin timp după ce ea plecase la Londra, iar acum pe locul casei lor se înălța un magazin de piese auto.

Opri la farmacie și cumpără două cutii mari de tamponane. Făcu dreapta și intră pe Izvoarelor, apoi parcă pe o latură a Casei de Cultură. Coborî din mașină și merse o vreme pe jos. Când era mică, nu se orienta după numele străzilor, nimeni nu făcea asta, poate doar poștașii, dar altele erau reperele. Între blocuri, peste apă, în capătul satului, la moară, în loze, după Borcut, la Caba, la Carne, la Gospodina, în stațiune, la releu și — preferatul ei, acum — între uliți. Pe atunci nimeni nu o întreba de adresă, ea era Iustina lu' Cătălina lu' Tiron sau, mai târziu, Iustina lu' Cătălina lu' profesorul și gata, cu asta se știa totul.

Când ajunse în dreptul liceului, se întoarse la mașină. Nu se schimbaseră mare lucru. Nu se schimbaseră nimic. Sau toate se schimbaseră, dar nu vedea nicio diferență.

O luă pe Izvoarelor, trecu pe lângă Virgil și îi făcu din mână, iar el îi răspunse prin semne că o s-o sune și atunci simți o căldură toropitoare în vîntre. Nu avusese de gând să oprească la bancomat, dar opri. Scoase niște

bani și urcă din nou la volan, însă nu demară imediat. Rămase cu o mână pe schimbătorul de viteze, privind în gol prin parbriz, absorbită cu totul de o amintire.

Era la Londra, în rucsacul pe care-l căra la piept, ca pe un bebeluș, avea boxa portabilă dată la maximum. Mergea spre birou pe jos, cu soarele-n față și tot bulevardul era scăldat în lumina plină de urgență a dimineții. Subit, a intrat într-un film. Bulevardul devenise un uriaș platou de filmare. „Lucrurile o să se strice“, a zis cineva la telefon. O femeie a aruncat o găleată de apă pe stradă, apoi a luat-o la fugă. S-a izbit o fereastră, un câine a vrut să traverseze și s-a răzgândit. Toate mașinile rula cu încetinitorul. Un copil a cules de jos o minge de ping-pong. Un bătrân s-a oprit din mers, și-a șters ochelarii, înainte de a și-i pune la loc pe nas s-a uitat prin fiecare lentilă la cer. Atât. Ea s-a oprit din mers și a închis boxa portabilă. În ziua aceea nici nu s-a mai dus la serviciu. A fost ceea ce ea obișnuiește să numească primul semn.

Demară brusc și conduse în mare viteză până când asfaltul se sfârși. Opri acolo, dar îi era lene să monteze lanțurile la roți. Își porni telefonul și-i scrise câteva rânduri fratelui ei, Roland. Se gândi să-i scrie și lui Virgil, dar renunță. Urcă, fără mari probleme, până la casă. O singură dată derapase și răsesse cu spatele zăpada de pe răzorul înalt care mărginea drumeagul. Se uitase o clipă la prunii din care maică-sa obișnuia să se înfrupte când mergeau pe jos la casa din deal, prunii aceia la care pe atunci nu ajungea nici la crengile cele mai de jos și care acum i se păreau piperniciți, lipsiți de vlagă — cu câteva frunze și alea pătate de ger —, mai morți.

Urcând spre tăpșanul din fața casei claxonă de câteva ori. Făcu o întoarcere cu frâna de mână. Prima dată când

făcuse asta fusese cât pe ce să se oprească în ghizdul fântânii. Intră în casă, luă izolirul sub braț, alege o carte, merse în spatele casei, culese scara din zăpadă și urcă pe acoperiș. Văzu gaura din acoperiș, știa că ar fi fost bine să pună șindrilele la loc. Trecu pe cealaltă parte a acoperișului, își făcu culcușul și, luându-se după soare, își zise că-i mai rămâneau vreo două ore bune de citit.

Înainte de a pleca, dăduse Domnul și reparase acoperișul. Ca să nu înghețe carnea din pod, mai mult decât orice. Pusese la afumat și hălciile de slănină pentru că trecuseră trei zile de când stăteau în saramură, într-o covată de lemn, încăpătoare, pe care o găsisese în șură. Îi plăcea că Roland nu aruncase niciunul dintre obiectele vechi, dar încă bune, când renovase casa.

Până să se stingă focul, umpluse două geamantane, unul cu așternuturi, celălalt cu haine și le pusese pe bancheta din spate a mașinii. Vremea se încălzise, zăpada se scofâlcea. Scoase harta din bord, făcu un traseu până la Târgu Mureș, apoi ferecă toate ușile și porni la drum. Nu mai montase lanțurile pe roți, dacă alaltăieri putuse să urce, astăzi putea să coboare. Cauciucurile se afundau în zăpada moale și mașina dansa ușor, dar știa că nu sunt porțiuni cu gheață, așa că nu avea de ce să se teamă.

Opri la biblioteca din Băile Sângeorzului. Imediat după ce se mutase din București, se înțeleșese cu cei de la firma de curierat să-i lase pachetele la bibliotecă. Plătea totul online. Curat și simplu. Și de fiecare dată când venea după colete, împrumuta câte zece, cincisprezece cărți, pe care de obicei le restituia după zece, cincisprezece zile.

De data aceasta primise trei colete, unul cu mai multe cărți, unul cu alcool și unul, pe care-l așteptase

cu nerăbdare, cu o singură carte, în engleză, despre neurotransmițători. Aruncă pachetele pe bancheta din spate, peste geamantane și, înainte de a ieși din Băile Sângeorzului, făcu plinul la benzinăria Midivox. Nu înțelegea de ce i se zice benzinărie, la fel de bine i s-ar putea spune motorinărie. Sună ca dracu', dar na. Poate pentru că benzina a fost inventată înaintea motorinei. Uneori își punea întrebări din astea, simple, cum ar fi de ce nu există Dumnezeu sau de ce Someșul Mare e mereu plin de gunoaie, întrebări care nu o împiedicau deloc să trăiască.

La intrarea în Ilva Mică viră la stânga, trecu prin Strâmba și după cinci minute intră în Mijlocenii Bârgăului. Făcu dreapta pe drumul european, trecu de Bistrița, un oraș care mereu îi plăcuse, apoi, după douăzeci de minute trecu prin Teaca, iar în vârful dealului viră ușor dreapta spre Ocnița. Drumul a fost pustiu până la Crăiești. Văzuse câteva păsări răpitoare. Din Crăiești o luă spre Reghin și la 2:48 după-amiază intră în Târgu Mureș, la fix ca să se poată caza. Trase pe dreapta în prima parcare și îl sună pe proprietar, așa cum se înțeleseseră dinainte. Închiriasse pentru două nopți un apartament în regim hotelier, cu loc de parcare, mașină de spălat și cadă.

Se întâlni cu proprietarul, luă cheia apartamentului și făcu două drumuri ca să care bagajele. Găsi mașina de spălat într-o cămăruță, lângă centrală. Puse o parte din așternuturi în mașina de spălat, nu găsi detergent de haine, așa că folosi gel de duș. Porni mașina de spălat, se aranjă puțin și ieși. Mâncă la un restaurant din centru. Unul dintre chelneri îi plăcu, se gândi ce-ar fi dacă, dar plăti și plecă sătulă. Văzu un atelier de serigrafie, îi veni o idee, dar își văzu de drum până la cafenelele cu terase